

«Μνήμη Ὁδύνης» – 1924-2004 :

Ἡ ὀγδοοκτῆ ἐπέτειος
τῆς Ἡμερολογιακῆς Καινοτομίας

Ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης Μελέτιος Μεταξάκης (1871-1935)*

α) ὁ Μασῶνος, β) ὁ Νεωτεριστής, γ) ὁ Οἰκουμενιστής

*«ἤνοιξε τὰς πύλας πρὸς πάντα νεωτερισμόν»,
«ἱκανοποιῶν ἀμαρτωλὰς θελήσεις καὶ ἰδιοτελεῖς ἐπιθυμίας ἄλλο-
δόξων Ἐκκλησιῶν καὶ μυστικῶν ἐταιρειῶν»*

ΕΓΓΡΑΦΕΤΟ εἰς προηγούμενον τεῦχος τῆς «Ο.Ε.Μ.»¹ καὶ εἰς βαρυσήμαντον ἄρθρον τοῦ Ὁμολογητοῦ Ἱεράρχου πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου Καβουρίδου, ὅτι **«οἱ ἔμπνευσται καὶ πρωτεργάται»** τῆς μεταρρυθμίσεως τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Μελέτιος Μεταξάκης καὶ ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Χρυσόστομος Παπαδόπουλος, **«οἱ δύο οὗτοι Λούθηροι τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας»**, «στερούμενοι δυστυχῶς βαθέως Ὁρθοδόξου πνεύματος, ἐγένοντο ἐν γνώσει ἢ ἀνεπιγνώστως ὄργανα ξένων ἐπιθυμιῶν καὶ σκοπῶν, δι' ὧν ἐπιδιώκεται ἡ διάσπασις τῆς ἐνότητος τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν»². Ἐπίσης δέ, εἰς τὸ αὐτὸ ἄρθρον καὶ τὸν σχετικὸν σχολιασμόν του, ἐγένετο ἐκτενὴς ἀναφορὰ καὶ εἰς τὸ κακῶς αὐτοανακηρυχθὲν «Πανορθόδοξον Συνέδριον» τοῦ 1923 ἐν Κωνσταντινουπόλει (10 Μαΐου-8 Ἰουνίου) καὶ τὰ σχετικὰ πρὸς αὐτό³.

Τινὲς ὁμῶς τῶν εὐσεβῶν ἴσως ἐθεώρησαν βαρεῖς καὶ ὑπερβολικοὺς τοὺς χαρακτηρισμοὺς ἐκείνους. Ὅθεν γεννῶνται τὰ ἐξῆς ἐρωτήματα, χρήζοντα σαφοῦς καὶ τεκμηριωμένης ἀπαντήσεως, διὰ νὰ μὴ φανῶμεν ὡς δεινοὶ συκοφάνται:

● **Ἦτο ὁ πατριάρχης Μελέτιος Μεταξάκης ὄργανον «ξένων ἐπιθυμιῶν καὶ σκοπῶν»;**

● **Ἡ ἀλλαγὴ τοῦ Ἡμερολογίου ἐγένετο καλῆ τῇ πίστει καὶ ἦτο ἄσχετος πρὸς τὸ νεωτεριστικὸν-οἰκουμενιστικὸν πνεῦμα, ὑπὸ τοῦ ὁποῦ ἔνεφορεῖτο ὁ πατριάρχης Μελέτιος Μεταξάκης;**

● **Ἦτο ὁ πατριάρχης Μελέτιος Μεταξάκης εἰς μέγας πρόδρομος τοῦ ἐκκλησιομάχου καὶ ἐκκλησιοκτόνου Οἰκουμενισμοῦ;**

Δυστυχῶς, αἱ ἱστορικαὶ μαρτυρίαι εἶναι καταλυτικαὶ καὶ συντριπτικαί, δίδουσαι καταφατικὰς ἀπαντήσεις καὶ εἰς τὰ τρία ἀδυσώπητα αὐτὰ ἐρωτήματα. Θὰ ἀναφέρωμεν τρεῖς μόνον μαρτυρίας πρὸς τὸ παρὸν καὶ ἐν καιρῷ θὰ ἐπανέλθωμεν, διὰ δὲ τὸν ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν Χρυσόστομον Παπαδόπουλον θὰ γίνῃ εἰδικὴ ἀναφορὰ εἰς τὸ μέλλον, Θεοῦ θέλοντος.

* * *

Α΄.

**Ὁ πατριάρχης Μελέτιος Μεταξάκης⁴,
ὡς ὄργανον «ξένων ἐπιθυμιῶν καὶ σκοπῶν»**

ΕΝ ΕΤΕΙ 1967 ἡ «Συντακτικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Τεκτονικοῦ Δελτίου ἀνέθεσεν» εἰς τὸν Μασῶνον Ἀλεξ. Ἰ. Ζερβουδάκην νὰ συντάξῃ μίαν μελέτην «ποῦ νὰ σκιαγραφῇ ἓνα ἀκόμη φωτεινὸ ἄστρο, ποῦ ἐλάμπρυνε καὶ κατήγαγε τὸν οὐρανὸ τῆς “Ὁρθοδόξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας”»⁵.

Ὁ Ἀ. Ἰ. Ζερβουδάκης πράγματι συνέγραψε μίαν λίαν ἐκτενῆ καὶ ἀξιόλογον ἐξ ἀπόψεως ἱστορικῆς βιογραφίαν τοῦ πατριάρχου Μ. Μ., ἀνερχομένην εἰς εἰκοσιπέντε σελίδας, ἐξ ἧς ἀναδημοσιεύομεν ἓνα μικρὸν τμῆμα, τὸ ὁποῖον βεβαίως ὀμιλεῖ ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ δὲν χρῆζει σχολίων ἡμετέρων.

Πάντως ἀξίζει νὰ σημειωθῇ εἰσαγωγικῶς, ὅτι ὅσα γράφει ὁ Ἀ. Ἰ. Ζ. εἶναι πέρα πάσης ἀμφισβήτησεως καὶ δι' ἄλλους λόγους, ἀλλὰ καὶ διότι - τὸ πλέον σοβαρὸν - εἶχε προσωπικὴν πείραν τῆς μασωνικῆς ιδιότητος τοῦ Μ. Μ.

Ἡ μαρτυρία του εἶναι λίαν εὐγλωττος: Ὁ Ἀ. Ἰ. Ζ. συνήντησε τὸν Μ. Μ. εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν κατὰ τὰς τραγικὰς ἡμέρας τοῦ 1922, ὡς μέλος τριμελοῦς ἐπιτροπῆς, καὶ συνεζήτησε μαζί του. «Φεύγοντας», λέγει ὁ Ἀ. Ἰ. Ζ., «τὸν ἀποχαιρέτησα σὰν τέκτων ἕνα τέκτονα. Μοῦ χαμογέλασε καὶ μοῦ εἶπε “βλέπω ὅτι μὲ καταλαβαίνετε”! Ἡ ἀνάμνηση αὐτὴ μὲ παρεκίνησε ν’ ἀναλάβω τὴν ἐντολὴ τῆς συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Δελτίου μὲ ἀπόφαση νὰ παρουσιάσω τὸν ἀδ.: μας...»⁵.

Καὶ καταλήγει τὸ πολυσέλιδον ἄρθρον:

«Μὲ τὶς ψυχικὰς ἀρετὰς ποὺ ἦταν προικισμένος ὁ Μελέτιος, μὲ τὴν τετράγωνη λογικὴν του, τὸ ἀνεξάρτητο καὶ ἀπαλλαγμένο ἀπὸ μικρότητες μυαλό του, δὲν εἶναι παράξενο ὅτι βρέθηκε ἕτοιμος νὰ δεχθῆ καὶ τὸ τεκτ.: φῶς.

Τὴν πρώτην φοράν ποὺ πέρασε ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν (1906), γνωρίστηκε μὲ τέκτονες. Συνεζήτησε μαζί τους καὶ τοὺς ἐντυπωσίασε μὲ τὸ κριτικὸν καὶ εὐθύ του πνεῦμα, μὲ τὶς γνώσεις καὶ τὶς γνώμες του ἐπάνω στὰ διάφορα ἐγκυκλοπαιδικὰ, γενικὰ, ἐκκλησιαστικὰ καὶ θρησκευτικὰ ζητήματα. Αὐτοὶ ἐνδιαφέρθηκαν νὰ μάθουν ποιοὺς ἦταν καὶ τί εἶχε κάμει ἕως ἐκείνη τὴ στιγμή. Ὅσα ἔμαθαν τοὺς παρακίνησαν νὰ τοῦ ὑποβάλουν, ἔντεχνα, τὴν δευτέραν φοράν ποὺ ξαναβρέθηκε στὴν Πόλιν, τὴν ἰδέαν νὰ γίνῃ τέκτων. Φαίνεται ὅτι, στὴν περίπτωσιν αὐτῇ, οἱ Τέκτονες, μέλη τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτικοῦ Συνδέσμου Κωνσταντινουπόλεως, μὲ τοὺς ὁποίους συνεργάζονταν τότε ὁ Μελέτιος γιὰ τὸ φλέγον ζήτημα τῶν Ἀραβοφώνων ὀρθοδόξων (1908), ἐνέργησαν σωστά, ὥστε τὸ ἐρευνητικὸν καὶ φιλοπερίεργον πνεῦμα τοῦ Μελετίου, ποὺ εἶχε ἕως τότε πολλὰ ἀκούσει γιὰ τοὺς μασώνους στὴν Κύπρον καὶ ἄλλοι, νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τοὺς συνεργάτας του, ποὺ ἐκτιμοῦσε, νὰ τοῦ δώσουν πληροφορίας γιὰ τὸν Τεκτονισμόν, καὶ ἀφοῦ τοὺς ἄκουσε, ν’ ἀποφασίσῃ, μὲ τὴν γνωστὴν ὀρμητικότητά καὶ ἀποφασιστικότητά του νὰ μιμηθῆ τὸ παράδειγμα τῶν ἁγγλῶν καὶ ἄλλων ξένων ἐπισκόπων καὶ νὰ ζητήσῃ νὰ γνωρίσῃ καὶ μιμηθῆ καὶ αὐτὸς στὰ μυστήρια ποὺ κρύβονται στὸν Τεκτονισμόν!

ΤΕΚΤΟΝΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΟΡΓΑΝΟΝ
ΤΗΣ
ΜΕΓ. ΣΤ.
ΤΗΣ
ΕΛΛΑΔΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τεκτ. Μελέται	Σελίς
Ἡ Ἱθική Φιλοσοφία καὶ αἱ Τεκτονικαὶ ἀρεταί, ὑπὸ ἀδ. Γεωργ. Ψηλοῦ . . .	1
Τεκτονικὴ Ἀγάπη, ὑπὸ ἀδ. Νικ. Καναβελίδου . . .	12
Ἰσοῦ τι ἐνοφόμεν διὰ τῆς λέξεως Ἐλευθερία, ὑπὸ ἀδ. Ζαχαρ. Κωκοῖκη . . .	15
Διάσημοι Τέκτ.:	
Μελέτιος Μεταξάκης, ὑπὸ ἀδ. Ἀλέξ. Ἰ. Ζερβουδάκη . . .	25
Τεκτ. Σκέψεις	
Ἐπάνοδος εἰς τὴν Στοάν ὑπὸ ἀδ. Σ. Μεχαρίδη . . .	51
Ἡ ἔννοια τοῦ Τεκτονισμοῦ, ὑπὸ ἀδ. Κων. Σεφρανίδη . . .	53
Τεκτ. Χρονικά	
Εἰδήσεις ἀπὸ τὸν ὁμίητων τύπων:	
Ἑλληνικαὶ . . .	61
Ξένος Τύπος . . .	62
Χρονικά ἀπὸ τὴν τεκτ. ὄραϊν τοῦ παρελθόντος . . .	64
Ποικίλα . . .	64
Μεταστάτες εἰς τὴν Αἰων. Ἀν. . .	64

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 71/Ἰανουάριος-Φεβρουάριος 1967 τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ «Τεκτονικὸν Δελτίον», «Ὅργανον τῆς Μεγάλῃς Στοᾶς τῆς Ἑλλάδος», εἰς τὰς σελίδας 25-50 τοῦ ὁποῖου ἐδημοσιεύθη τὸ ἄρθρον τοῦ Ἀλεξ. Ἰ. Ζερβουδάκη, «Διάσημοι Τέκτονες: Μελέτιος Μεταξάκης».

Τὸν ἔφεραν τότε στὴ Στοὰ “ Ἀ ρ μ ο ν ί α ”, ὑπ' ἀριθ. 44⁶, τῆς Κωνσταντινουπόλεως, πού εἶχε συγκεντρώσει στοὺς κόλπους τῆς τὴν ἀφρόκρεμα τοῦ ἐκεῖ ἑλληνισμοῦ, ὅ,τι καλύτερο σὲ γράμματα, ἐπιστῆμες καὶ δύναμη διέθετε τότε τὸ ἑλληνικὸ στοιχεῖο στὴν Πόλη καί, ἡ ὁποία, κατὰ ἓνα τρόπο, μὲ τὰ μέλη τῆς, πού βρισκόνταν σὲ κάθε ὀργάνωση κοινοτικὴ, ἐθνικὴ ἢ ἄλλη, οὐσιαστικὰ ἐπηρέαζε τὴν ἑλληνικὴ ζωὴ. Ζήτησαν ἀπὸ τὴν τότε Μεγ. Ἀν.: τῆς Ἑλλάδος τὴν ἄδειαν νὰ τὸν μιήσουν καὶ ὅταν τὴν ἔλαβαν, ὁ Μελέτιος δέχθηκε καὶ τὸ τεκτ.: φῶς κατὰ

τις ἀρχές τοῦ 1909. Παραμένει στήν Πόλη ἕνα χρόνο ἀκόμη καί μελετᾷ μὲ πάθος τὴν τεκτ.: διδασκαλία, ποῦ τοῦ ἐπέτρεψε νὰ χαράξῃ μὲ πραγματικὰ τεκτ.: τρόπο, ὅλες του τις πράξεις καί τὰ λόγια, ὅπως εἶδαμε κατὰ τὴ σύντομη ἐξιστόρηση τῆς δράσης του. Σὲ κάθε περίπτω-ση, ἡ δικαιοσύνη καί οἱ πραγματικὲς τεκτ.: ἀρετές, θᾶ-λεγε κανεῖς, φυσικὰ καί αὐθόρμητα τὸν ὠδηγοῦσαν τὶ νὰ πῆ πῶς νὰ ἐνεργήσῃ. Τρανὸ παράδειγμα στήν ἐπί-δραση ποῦ ἔχει ὁ Τεκτ.: στὴ διαμόρφωση τοῦ χαρακτή-ρα τοῦ ἀνθρώπου, ὅταν αὐτὸς ψυχικὰ εἶναι προετοιμα-σμένος νὰ δεχθῆ, τὰ διδάγματά του, ὅταν δηλ. εἶναι γεννημένος τέκτων, ὅπως ἦταν ὁ Μελέτιος.

Ὁ ἀδ.: Μελέτιος, μετὰ τὴ μύησή του παρακολουθοῦ-σε τις ἐργασίες καί τὴ δράση τοῦ Τεκτ.: παντοῦ ὅπου βρέθηκε στήν πολυτάραχη ζωὴ του, καί οἱ περιστάσεις καί τὸ περιβάλλον τοῦ τὸ ἐπέτρεπαν⁷.

Ὁ γράφων, ὅταν μοῦ ἔγινε ἡ τιμὴ νὰ ἰδῶ μὲ τὴ σειρά μου τὸ τεκτ.: φῶς στὴ Σ.: Στ.: “Α ρ μ ο ν ί α”, ἐνθυμοῦμαι μὲ πόση ὑπερηφάνεια καί χαρὰ ὅλοι οἱ ἀδ.: της μιλοῦσαν γιὰ τὴ μύηση τοῦ τότε ἐψηφισμένου Πα-τριάρχῃ Μελετίου, στὴ Στ.: μας. Καὶ θὰ ἐνθυμοῦμε πάν-τοτε τὴν ἐξήγηση ποῦ ἔδωκε στήν ἀπορία μου, γιατί πρέπει οἱ ἀδ.: νὰ κρατοῦμε μυστικὴ αὐτὴ τὴ μύηση, ὁ φίλτ.: μου ἀδ.: Δημ. Ξανθός, ποῦ μὲ χειραγώγησε ν’ ἀντιληφθῶ ὀρθὰ καί προωθήσω τὴν πραγματικὴ ἐσωτε-ρική μου μύηση.

Ὀλίγοι εἶναι ἐκεῖνοι, ποῦ σὰν τὸν ἀδ.: Μελέτιο, δέ-χθηκαν τὸν Τεκτ.: καί τὸν ἔκαμαν βίωμά των. Καὶ ὑπῆρ-ξε πραγματικὴ ἀπώλεια ὅτι τόσο γρήγορα ἀνακλήθηκε ἀπὸ τὸν Μ.:Α.:Τ.:Σ.: στήν Αἰών.: Ἄν.:, πρὶν ὀλοκληρώσῃ τὰ ἔργα μὲ τὰ ὁποῖα ἐστεφάνωσε τὸ πέρασμά του ἀπὸ τὸν κόσμο μας⁸.

Β΄.

Ὁ πατριάρχης Μελέτιος Μεταξάκης, ὡς καινοτόμος καὶ νεωτεριστὴς

ΕΝ ΕΤΕΙ 1929 ὁ Μητροπολίτης Κασσανδρείας Εἰρηναῖος ὑπέβαλε βαρυσήμαντον Ὑπόμνημα εἰς τὴν «Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἑλλάδος, συγκληθεῖσαν τῇ 14.6.1929»⁹, εἰς τὸ ὁποῖον, μεταξύ πολλῶν ἄλλων θεμάτων, ἀναφέρεται καὶ εἰς τὸν Μελέτιον Μεταξάκη μὲ ἐκπλήσσοσαν ὀριμύτητα.

Τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Κασσανδρείας Εἰρηναίου τὰ λεγόμενα εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀμφισβητηθοῦν, καθ' ὅσον ἐπιβεβαιοῦνται καὶ ἐκ πλήθους ἄλλων μαρτυριῶν.

Αἱ παράγραφοι Δ΄ καὶ Ε΄ τοῦ ἱστορικοῦ Ὑπομνήματος ἀποτελοῦν ἀληθῶς καταπέλτην κατὰ τοῦ ὄντως «μοιραίου Πατριάρχου Μελετίου Μεταξάκη».

Ἄλλ' ἄς ἴδωμεν ἀποσπάσματά τινα τοῦ ἀρχιερατικοῦ αὐτοῦ Ὑπομνήματος, τὰ ὁποῖα εἶναι πράγματι ἀποκαλυπτικά.

«Τὸ πνεῦμα τῶν νεωτερισμῶν καὶ τῆς ἀνταρσίας κατὰ τοῦ εὐ̄ τε καὶ καλῶς ἐν παντὶ ἔχοντι κανονικοῦ καθεστῶτος τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐνεσαρκῶθη ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ μοιραίου Πατριάρχου Μελετίου Μεταξάκη, ὅστις υἰοθετῶν τὰ σποραδικῶς κατὰ τὸ ἀρέσκον ἐκάστῳ διακηρυσσόμενα ἐν περιοδικοῖς καὶ τῷ ἡμερησίῳ Τύπῳ καὶ πλατυστόμῳς εὐκαίρως καὶ ἀκαίρως διαδιδόμενα, καὶ ἱκανοποιῶν ἀμαρτωλὰς θελήσεις καὶ ἰδιοτελεῖς ἐπιθυμίας ἀλλοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ μυστικῶν ἐταιρειῶν¹⁰, εἰς τὰς ὁποίας ὁ φιλοδοξία τυφλούμενος καὶ εἰς τὴν διαφήμισιν τοῦ ἐγὼ του θυσιάζων τὰ πάντα ὦφειλε τὴν διαδοχικὴν εἰς τὰ ὕπατα τῶν ἐπὶ μέρους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἀξιώματα ἄνοδον αὐτοῦ¹¹, συνεκάλεσε τὸ ἀσυνήθει τίτλῳ καὶ ἐκκλησιαστικῇ φρασεολογίᾳ τιτοφορούμενον Πανορθόδοξον Συνέδριον, κατ' ἀλήθειαν δὲ ἀντορθόδοξον τοιοῦτον, κατὰ Μάϊον τοῦ 1923 εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἔνθα... καὶ τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον παρὰ πᾶσαν σχετικὴν ἀπαγόρευσιν διὰ τοῦ Γρηγοριανοῦ ἀντικατέστησε· καὶ τὴν ἀντικατάστασιν

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΑΣΣΑΝΔΡΕΙΑΣ

κ. ΕΙΡΗΝΑΪΟΥ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΕΡΑΝ ΣΥΝΟΔΟΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΡΧΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΣΥΓΚΛΗΘΕΙΣΑΝ ΤΗ 14 ΙΟΥΝΙΟΥ 1929

ΠΡΟΣ

Συζητησθῆναι ἐπὶ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκ-
κλησίας καὶ λύσιν τοῦ οἰκονομικοῦ αὐτῆς ζητήματος.

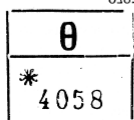

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΙΣ "ΑΥΓΗΣ", ΑΘΑΝ. Α. ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ

ΟΣΟΣ ΔΕΚΑ-(ΣΤΟΑ ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ)

1929

*Τὸ ἐξώφυλλον τοῦ τευχιδίου, τοῦ περιέχοντος τὸ ἱστο-
ρικὸν «Ἐπόμνημα» τοῦ Μητροπολίτου Κασσσανδρεΐας Εἰ-
ρηναίου.*

*τοῦ ἀποφάσει τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου συνταχθέν-
τος αἰωνίου διὰ τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν Πασχαλίου
ἀπεφάσισε καὶ εἰς τὰ Ἄστεροσκοπεῖα Βουκουρεστίου, Βε-
λιγραδίου καὶ Ἀθηνῶν, ἀνέθηκε τὸν καταρτισμὸν ἀστρο-
νομικῶς τελειοτέρου τοιοῦτου· καὶ τὴν κουρὰν τῆς κό-
μης καὶ τὴν ἀντικατάστασιν τῆς σεμνῆς κληρικῆς ἐνδυ-
μασίας διὰ τῆς τῶν Ἄγγλων Παστόρων ἐπέτρεψε καὶ τὸν
γάμον ἱερωμένων καὶ τὴν δευτερογαμίαν αὐτῶν ἀντικα-
νονικῶς εἰσήγαγε· καὶ τὸν καθορισμὸν τῶν ἡμερῶν τῆς
νηστείας καὶ τὸν τρόπον τῆς τηρήσεως αὐτῶν εἰς τὴν
κρίσιν τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν ἐνεπιστεύθη, κατασ-*

τρέφων οὕτω τὴν ὁμοιομορφίαν καὶ εὐταξίαν τὴν ἐπικρατοῦσαν ἐν ταῖς ἐπὶ μέρους Αὐτοκεφάλοις Ὁρθοδόξοις Ἐκκλησίαις τῆς Ἀνατολῆς¹².

Οὕτω δὲ ἐνεργῶν, διάπλατα ἤνοιξε τὰς πύλας πρὸς πάντα νεωτερισμόν, καταργῶν οὕτω τὸ διακριτικὸν γνώρισμα τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, καθ' ὃ Αὕτη διετῆρει ἀπαραχαράκτως καὶ ἀκαινοτομήτως πᾶν ὅ,τι παρέλαβε παρὰ τοῦ Κυρίου, τῶν Ἀποστόλων, τῶν Πατέρων, τῶν Οἰκουμενικῶν καὶ Τοπικῶν Συνόδων...

Ποῖον δικαίωμα εἶχεν ὁ ἔπηλυς¹³ οὗτος ἄνευ τῆς γνώμης τῶν ἐπὶ μέρους Μητροπολιτῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου νὰ συγκαλέσῃ Πανορθόδοξον Συνέδριον; Καὶ κατὰ ποῖον νόμον ἢ κανόνα ὁ ἀρχηγὸς μιᾶς ἐπιμέρους Ἐκκλησίας ἀπεφάσισε τὴν ἀκύρωσιν ἀποφάσεως ὄλων τῶν Πατριαρχῶν τῆς Ἀνατολῆς, γενομένης ἐν τῇ ὑπὸ τῶν ἐξεχόντων μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κων/πόλεως Ἐκκλησιαστικῇ Ἱστορίᾳ Πατριαρχῶν, Ἱερεμίου τοῦ Β' Κων/πόλεως, τοῦ Ἀλεξανδρείας Μελετίου τοῦ Πηγά, τοῦ Ἀντιοχείας Ἰωακείμ καὶ Ἱεροσολύμων Σωφρονίου, ἐπὶ τοῦ ζητήματος τοῦ ἡμερολογίου καὶ Πασχαλίου;¹⁴ Ἐπιτρέπεται ἡ ἀκύρωσις ἀποφάσεως μεζονος Δικαστηρίου ἐν τοῖς πολιτικοῖς ὑπὸ ἐλάσσονος; Δικαιοῦται τὸ Πρωτοδικεῖον λόγου χάριν νὰ ἀνατρέψῃ ἀπόφασιν Ἐφετείου; Τοὺς ἀσεβοῦντας ἀπέναντι τοῦ καθεστῶτος τῆς ἰδίας Ἐκκλησίας ἐπισκόπους δὲν σέβονται οὔτε οἱ ἄρχοντες οὔτε ὁ λαός. Τοὺς ἐκλαϊκεύοντας τοὺς ἱερεῖς τοῦ Ὑψίστου καὶ διὰ διαφορῶν καινοτομιῶν ἐκτροχιάζοντας τὴν Ἐκκλησίαν ἀπὸ τῆς ἱερᾶς καὶ ἁγίας βασιλικῆς ὁδοῦ, ἣν διεχάραξαν αὐτῇ Πατέρες Θεόφρονες καὶ Σύνοδοι Θεοσύλλεκτοι, ἐξευτελίζει καὶ περιφρονεῖ ὁ λαός.

Αἱ καινοτομίαι τοῦ κ.Μελετίου Μεταξάκι οὐ μόνον τὰ ἐν ἀπλότητι καρδίας Ὁρθοδόξως πιστεύοντα, καὶ μὴ ἐπιδεκτικὸν προσθηκῶν ἢ καινοτομιῶν τὸ ἐκκλησιαστικὸν καθεστῶς θεωροῦντα, πιστὰ τῆς Ὁρθοδοξίας τέκνα ἀπεμάκρυναν τῶν Ἱερῶν Ναῶν καὶ ἐπέφερον τὴν ἐρήμωσιν τοιούτων τῆς ὑπαίθρου..., ἀλλὰ καὶ τὰς τέως ἐν ἐπιζήλω ἀδελφικῇ ἀγάπῃ, συμπνοίᾳ, ἐνότητι πίστεως καὶ ταυτο-

χρόνου λατρείας καὶ δοξολογίας τοῦ Ἁγίου Θεοῦ διαφημιζομένας πρεσβυγενεῖς καὶ θυγατέρας Αὐτοκεφάλους Ὁρθοδόξους Ἀνατολικᾶς Ἐκκλησίας, λυπηρὸν εἰπεῖν, διήρσαν εἰς τρία· εἰς δύο μὲν ομάδας κατὰ τὸ ἡμερολόγιον, εἰς τρίτην δὲ κατὰ τὸ Πασχάλιον¹⁵.

Καὶ ἐγενόμεθα μάρτυρες θλιβεροῦ γεγονότος, καθ' ὃ ἡ Ὁρθόδοξος Ρουμανικὴ Ἐκκλησία πέντε Κυριακὰς ἐνωρίτερον τῶν λοιπῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἐώρτασε κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο τὸ Ἅγιον Πάσχα¹⁶, ἐπὶ προφανεῖ καταπατήσει καὶ ὕβρει τῶν ἀποφάσεων καὶ εὐχῶν τῆς Ἀγίας Οἰκουμενικῆς Συνόδου...

Τὴν καταπάτησιν ταύτην τῆς ἐνότητος τοῦ πανηγυρισμοῦ τῆς Λαμπροφόρου Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, ὡς γνωστὸν ἡ Ρουμανικὴ Ἐκκλησία ἐπλήρωσε διὰ τῆς ἀποσχίσεως τῶν Ὁρθοδόξων τῆς Βεσσαραβίας καὶ ἄλλων Ὁρθοδόξων Ρουμάνων, περὶ τὰ 8 ἐν ὄλῳ ἑκατομμύρια, συμπανηγυρισάντων τὸ ἅγιον Πάσχα μετὰ τῶν τηρησάντων τὸ ἀρχαῖον καθεστῶς τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Οὐδεὶς εὔχεται νὰ γίνῃ μάντις κακῶν».

Γ'.

Ὁ πατριάρχης Μελέτιος Μεταξάκης,
ὡς μέγας πρόδρομος τοῦ Οἰκουμενισμοῦ

ΩΣ ΓΝΩΣΤΟΝ, εἰς τὴν Δ' Συνεδρίαν (21.5.1923) τοῦ αὐτο-ανακηρυχθέντος (Γ' Συνεδρία, 18.5.1923), ὡς «Πανορθόδξου Συνεδρίου», συνελθόντος ἐν ἔτει 1923 (10 Μαΐου - 8 Ἰουνίου) ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὁ πατριάρχης Μελέτιος Μεταξάκης εἰσηγήθη τὴν παρουσίαν εἰς τὸ Συνέδριον τοῦ «σοφοῦ ἱεράρχου τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας ἐπισκόπου τέως Ὁξφόρδης Σεβ. **Gore**», ἀλλὰ τελικῶς εἰς τὴν Ε' Συνεδρίαν (23.5.1923) «προσέρχεται ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος-τέως Ὁξφόρδης κ. **Gore** ἐν συνοδείᾳ καὶ τοῦ συνοδοῦ ἱερέως Μπάξτον καὶ καταλαμβάνει θέσιν ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατριάρχου».

Ἐν συνεχείᾳ διημείφθη διάλογος λίαν διαφωτιστικὸς μεταξὺ πατριάρχου καὶ **Gore**, ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἡμερολογιακόν, τὸν συνορτασμόν, τὴν κίνησιν δι' ἔνωσιν καὶ τοὺς ὅρους τῆς ἐνώσεως κλπ.¹⁷.

Ἄλλὰ βεβαίως ὁ Ἀγγλικανὸς ἐπίσκοπος Γκὸρ δὲν εὕρισκετο τυχαίως εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἡ ἐπίδοσις ἐκ μέρους τοῦ δύο ἐγγράφων πρὸς τὸν Μελέτιον Μεταξάκη ἀποδεικνύει «προεργασίαν», διότι «τὸ ἔν φέρει ὑπογραφὰς πέντε χιλιάδων ἀγγλικανῶν ἱερέων, δηλούντων ὅτι δὲν εὕρισκον δυσκολίαν εἰς τὴν πλήρη ἔνωσιν...», «τὸ δὲ δεύτερον ἔγγραφον εἶναι εἰσηγήσεις περὶ τῶν ὄρων τῆς ἐνώσεως· ἀντιπροσωπεύει τὰς ἰδέας ὅλης τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, διότι πανταχοῦ ὑπάρχει πνεῦμα εὐνοϊκόν»¹⁷.

Αὐτὰ ἔγιναν τὴν Τετάρτην (23.5.1923).

Τί ὅμως εἶχε προηγηθῆ τὸ παρελθὸν Σάββατον (19.3.1923), τὸ ὁποῖον δὲν ὑπολείπεται εἰς οὐδὲν ἐκ τῶν ὄσων σήμερον γίνονται ἀπὸ τοῦς Οἰκουμενιστάς;

Ἄς ἀφήσωμεν αὐτὸ τοῦτο τὸ δημοσιογραφικὸν ὄργανον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου νὰ μᾶς ὁμιλήσῃ.

«ΑΓΓΛΙΚΑΝΟΣ ΙΕΡΑΡΧΗΣ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

Τῷ παρελθόντι Σαββάτῳ ἔφθασεν εἰς Κων/πολιν ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Γκὸρ πρῶην Ὁξφόρδης, πρόεδρος τῆς ἐν Ἀρχιεπισκοπῇ Καντερβουρίας μονίμου Ἐπιστροπῆς ἐπὶ τῶν σχέσεων τῶν Ἐκκλησιῶν.

Ἡ Α. Σεβ. περιοδεύει ἀνὰ τὰ διάφορα ἐκκλησιαστικὰ κέντρα ἐν Ἀνατολῇ διὰ τὴν μελέτην τῶν ἐν αὐτοῖς ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων, ἐπεσκέφθη πρῶτον τὴν Πράγαν εἶτα τὸ Βουκουρέστιον μετὰ τοῦτο τὸ Βελιγράδιον καὶ τὴν Σόφιαν, ἀναχωρεῖ δὲ σήμερον κατευθυνόμενος εἰς Ἀθήνας. Τῇ ἰδίᾳ ἡμέρᾳ τῆς ἀφίξεώς του προσῆλθεν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ὀλίγον πρὸ τοῦ ἑσπερινοῦ, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἐν Κων/πόλει Ἀγγλικανοῦ ἱερέως Αἰδεσ. κ. Μπόρρου καὶ τοῦ ἀνὰ τὴν περιοδείαν συνοδοῦ του καὶ γραμματέως τῆς ἥς προϊσταται ἐπιτροπῆς Αἰδεσ. κ. Μπόξτων.

Ἡ Α.Θ.Π. ἐδέχθη τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ διαπρεποῦς ἱεράρχου ἐν τῷ Γραφείῳ Αὐτῆς φέροντος τὴν ἀρχιερατικὴν αὐτοῦ ἀμφίεσιν. Μετ' ὀλίγον κρουσάντων τῶν κωδῶνων διὰ τὸν ἑσπερινὸν ἡ Α. Σεβ. προηγήθη καὶ κατέλαβε θέσιν ἐν τῷ ναῷ μετὰ τῶν συνοδῶν Αὐτῆς ἀπέναντι τοῦ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ

ΕΤΟΣ ΜΓ'
ΑΡΙΘ. 19

Ἐν Κηπόλει τῆ 26 Μαΐου 1923

ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

Η ΕΝ ΡΩΣΣΙΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

Ἐν Ρωσσίᾳ ἡ ἐκκλησιαστικὴ κατάστασις, Κυβέρνησις τὸν περὶ χωρισμοῦ ἐκκλησίας
ἐξακολουθεῖ χαώδης. Ἡ πολιτικὴ καὶ κοινωνικὴ καὶ πολιτείας νόμον. Ἐν Γαλλίᾳ κατὰ τὴν
ἐπανάστασις ἀνέτρεψε καὶ τὸ ἐπί Γούρζον ἰσχύον ἔναρξιν τῆς ἐπαναστάσεως εἶχε θεοπισθῆ ἡ
ἐκκλησιαστικὸν καθεστῶς. Κατὰ Μαΐον τοῦ λεγομένη πολιτικῆ συστασις ἡ πολιτικὸν σύν-

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 19/26.5.1923 τεῦχος τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» Κωνσταντινουπόλεως, εἰς τὰς σελίδας 166-167 τοῦ ὁποίου ἐδημοσιεῦθη τὸ ἄρθρον «Ἀγγλικανὸς Ἱεράρχης ἐν Κωνσταντινουπόλει».

Πατριαρχικοῦ θρόνου. Μετ' ὀλίγον εἰσῆλθε καὶ ὁ Πατριάρχης μὲ τὴν συνήθη τάξιν καὶ ἐτελέσθη ὁ ἑσπερινὸς τῆς ἑορτῆς τῶν Ἁγίων Πατέρων τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου, συγχοροστατοῦντων τῆ Α.Θ.Π. καὶ τῶν συνοδικῶν ἀρχιερέων. Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν ἡ Α.Θ.Π. προσηγόρευσε ἀπὸ τοῦ θρόνου τὸν Ἀγγλικανὸν ἱεράρχην, ἐκφράσασα τὴν χαρὰν Αὐτῆς διὰ τὴν παρουσίαν αὐτοῦ καὶ εὐξαμένη ὑπὲρ τῆς κατευοδώσεως αὐτοῦ εἰς τὴν περαιτέρω πορείαν, ὁ Σεβ. πρώην Ἐπίσκοπος Ὁξφόρδης ἀπαντῶν εἶπεν ὅτι αἰσθάνεται ἰδιαιτέραν ὄλως συγκίνησιν εὐρισκόμενος ἐν τῷ Κέντρῳ τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ κατέληξεν εὐξάμενος ὑπὲρ τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν. Λαβὼν δὲ ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ Μ. Ἀρχιδιακόνου τὸν προσενεχθέντα αὐτῷ σταυρὸν τῆς εὐλογίας ἠύλογησε τὸ ἐκκλησίασμα, τῶν χωρῶν φαλλόντων "εἰς πολλὰ ἔτη δέσποτα".

Μετὰ τὸν ἑσπερινὸν ἡ Α.Θ.Π. παρουσίασεν ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς ὑποδοχῆς τοὺς ἁγ. Συνοδικοὺς πρὸς τὸν σε-

βάσμιον ἐπισκέπτῃν. Τὴν ἐπιούσαν ἡ Α.Θ.Π. ἀντεπεσκέ-
ψατο τὴν Α.Σεβ. ἐν τῷ εἰς τὸ ξενοδοχεῖον Τοκατλιὰν
ἐνδικοιτήματι αὐτῆς καὶ διελέχθη ἐφ' ἴκανὸν ἐπὶ διαφό-
ρων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων. Ἡ Α. Σεβ. πληροφορη-
θεῖσα τὰ κατὰ τὸ Πανορθόδοξον Συνέδριον ἐξέφρασε
τὴν ἐπιθυμίαν ὅπως προσέλθῃ εἰς μίαν τῶν συνεδριῶν
αὐτοῦ καὶ προσαγορεύσῃ τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν Ὀρ-
θοδόξων Ἐκκλησιῶν. Προσῆλθεν δ' ὄντος κατὰ τὴν συ-
νεδρίαν τῆς Τετάρτης καὶ ἔμεινεν ἐν τῇ συνεδρία περὶ
τὴν ἡμίσειαν ὥραν· μετὰ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν προσφω-
νήσεων, γενομένων ἐν πνεύματι πλήρους ἐγκαρδιότητος
καὶ σταθερῶν ἐλπίδων περὶ ἀσφαλοῦς προόδου τοῦ θεο-
φιλοῦς ἔργου τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν, Ὀρθοδόξου
καὶ Ἀγγλικανικῆς, διὰ τῆς γενικεύσεως ἐκατέρωθεν τοῦ
πόθου τῆς ἐνώσεως, ἐγένετο ὁμιλία διαλογικὴ περὶ τοῦ
σκοποῦ καὶ τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου.

Ἡ Α. Σεβ. ἀπῆλθε τῶν Πατριαρχείων προπεμπομένη
μετὰ τιμῶν»¹⁸.

* * *

ΜΕΤΑ ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα στοιχεῖα, καὶ ταῦτα ἐνδεικτι-
κῶς, νομίζομεν ὅτι εἶχεν ἀπόλυτον δίκαιον ὁ Ὁμολογητῆς Ἱεράρχης
πρῶην Φλωρίνης Χρυσόστομος Καβουρίδης χαρακτηρίζων ὡς ἐν τῷ
προλόγῳ τοὺς ἐμπνευστὰς καὶ πρωτεργάτας τῆς καινοτομίας τοῦ
νέου ἡμερολογίου¹⁹.

(*) Περιοδ. «Ὀρθόδοξος Ἐνστασις καὶ Μαρτυρία», ἀριθ. 18-21/Ἰανουάριος-Δεκέμβριος
1990, σελ. 148-160.

1. Βλ. περιοδ. «Ὀρθόδοξος Ἐνστασις καὶ Μαρτυρία», ἀριθ. 17/Ὀκτώβριος-Δεκέμ-
βριος 1989, σελ. 67-78.
2. Τὸ ἄρθρον ἦτο τμῆμα τῆς θαυμασίας συγγραφῆς τοῦ Ὁμολογητοῦ Ἱεράρχου μὲ
τίτλον: «Τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Ἠμερολόγιον ὡς Κριτήριον τῆς Ὀρθοδοξίας», ἀπο-
τελουμένης ἐξ 87 πυκνοτυπωμένων σελίδων καὶ ὁλοκληρωθείσης τὴν 1/14.7.1935
ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Ὁσίου Διονυσίου ἐν Ὀλύμπῳ, ἔνθα εἶχεν ἐξορισθῆ.
3. Ἀναφορὰ εἰς τὸ Συνέδριον εἶχε γίνῃ εἰς τὰς ὑποσημειώσεις 5 (σελ. 68), 6 (σελ.
69-70, ἐκτενῶς), 7 (σελ. 70), 8 (σελ. 70), 14 (σελ. 73), 15 (σελ. 73) καὶ 17 (σελ.
74), τοῦ ἐν λόγῳ ἄρθρου (βλ. ὑποσημειώσεις 1 καὶ 2 τοῦ παρόντος).
4. Μελέτιος Μεταξάκης (1871-1935). Ἐκ χωρίου Παροῦς Λασηθίου Κρήτης. Πολυ-

πράγμων, πολυτάραχος, μέγας καινοτόμος καὶ ἀναμφισβητήτως Μασῶνος. Διετέλεσε Μητροπολίτης Κιτίου ἐν Κύπρῳ (1910-1918), Ἀθηνῶν (1918-1920), Κωνσταντινουπόλεως (1921-1923) καὶ Ἀλεξανδρείας (1926-1935). Ἐν ἔτει 1908 ἐξεδιώχθη ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Δαμιανοῦ ἀπὸ τοὺς Ἁγίους Τόπους, ὁμοῦ μετὰ τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, δι' ἀντιαγιοταφικὴν δραστηριότητα.

Ὁ Κερκύρας Μεθόδιος Κοντοσταῖνος (1942-1967) εἶχε γράψει δι' αὐτόν:

«Ἄλλ' ὁ ἐξ Ἁγίων Τόπων φυγὰς Μελέτιος Μεταξάκης, ὁ ἀπὸ Κιτίου, ἀπὸ Ἀθηνῶν, ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως καὶ εἶτα Ἀλεξανδρείας, ἄστατον καὶ ἀνήσυχον φιλαρχίας πνεῦμα, κακὸς δαίμων, καὶ ἀπὸ Ἀλεξανδρείας δὲν ὤκνησεν εἰς προσπάθειαν, ἵνα ἐπιβληθῇ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων».

(Βλ. Διονυσίου Μ.Μπατιστάτου, Ἀνατύπωση, Ἐπιμέλεια, Εἰσαγωγή: Πρακτικὰ καὶ Ἀποφάσεις τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Πανορθοδόξου Συνεδρίου, 10.5- 8.6.1923, σελ. δ' καὶ ε', Ἀθῆναι 1982. Βλ. ἐπίσης Παύλου Μοναχοῦ Κυπρίου, Νεσημερολογισμὸς-Οἰκουμενισμὸς, σελ. 48-59, Ἀθῆναι 1982).

5. Βλ. περιοδικὸν «Τεκτονικὸν Δελτίον», «Ὅργανον τῆς Μεγάλης Στοᾶς τῆς Ἑλλάδος», ἀριθ. 71/Ἰανουάριος-Φεβρουάριος 1967, σελ. 25: Διάσημοι Τέκτ.:, Μελέτιος Μεταξάκης, ὑπὸ ἀδ.:, Ἀλεξ. Ἰ. Ζερβουδάκη.
6. «Ἐζητήθη ἡ ἄδεια μῆσεως του ὑπ' ἀριθ. 130/12.3.1910, λέγει ὁ Μάριος Πολᾶτος εἰς τὰ «Διακόσια Χρόνια Ἑλληνικοῦ Τεκτονισμοῦ» (Ἀθῆναι 1962, σελὶς 373), ὅπερ εἶναι λάθος, σύμφωνα μὲ ὅσα ἔμαθε ὁ γράφων μεταγενεστέρως».
(Βλ. «Τεκτονικὸν Δελτίον», ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 49, ὑποσ. 83).
7. «*Σχετικὰ ὁ φίλτ.: ἀδ.: Εὐάγγ. Ἀστέρης, 33, τ. Σεβ.: τῶν Στ.: " Ζ ἡ ν ω ν " καὶ " Ε ρ μ ἦ ς " , δικαιοδοσίας Αἰγύπτου, μοῦ ἀνέφερε ὅτι ὁ ἀρχιμανδρίτης ἀ.: Νικάνωρ Κανελλόπουλος, Σεβ.: Στοᾶς τῆς Μπείχα, τοῦ εἶπεν ὅτι ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Μελέτιος παρευρέθη μαζύ του εἰς 2 ἢ 3 ἐργασίαις τῆς Σ.: Στ.: " Μ ε γ . Ἀ λ ἔ ξ α ν δ ρ ο ς " , ὑπ' ἀριθ. 35, Ἀν.: Ἀλεξανδρείας, κατὰ τὸ 1930/31. Τὴν ἴδια πληροφορία μετέδωκε εἰς τὸν Σεβ.: τῆς Σ.: Στ.: " Ε τ α ι ρ ε ί α τ ὦ ν Φ ι λ ι κ ῶ ν " , φίλτ.: ἀδ.: Παν. Γ. Κρητικὸν ὁ θεῖος του ἀείμνηστος ἀδ.: Ἐμμ. Π. Λαδικός, 33 τῆς Αἰγυπτ.:, ὁ ὁποῖος συμπληρωματικὰ ἀνέφερον εἰς τὸν ἀδ.: Κρητικόν, ὅτι εἰδοποίησαν τὸν Πατριάρχην Μελέτιον, ὅταν ἐτοιμάζονταν νὰ καταβῇ στὴν Ἀλεξάνδρειαν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας, ὅτι θὰ τοῦ ἔκαμαν πάνδημον τεκτ.: ὑποδοχὴν ὅλοι οἱ τεκτ.: τῆς Αἰγύπτου. Τότε τοὺς τηλεγράφησεν ὁ Μελέτιος νὰ ἀπόσχουν ἀπὸ τὸ ἐγχείρημα πρὸς ἀποφυγὴν δημιουργίας ζητημάτων ἐκ μέρους ἀντιστρατευομένων τὸν Τεκτ.: ».*

(Βλ. «Τεκτονικὸν Δελτίον», ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 50, ὑποσ. 84, ὑπογραμ. ἡμέτ.).

8. Βλ. «Τεκτονικὸν Δελτίον», ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 49-50, ὑπογραμ. ἡμέτ.
9. Μητροπολίτου Κασσανδρείας Εἰρηναίου, Ὑπόμνημα εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἑλλάδος, συγκληθεῖσαν τῇ 14.6.1929, Ἐν Ἀθήναις 1929 (σελίδες 40).
10. Ἡ Μασωνία ἀποτελεῖ «μυστικὴν ἑταιρείαν». Μυστικαὶ ἑταιρεῖαι «καλοῦνται σωματεῖα καὶ τάγματα, τὰ ὁποῖα τηροῦσι μυστικούς τοὺς σκοποὺς αὐτῶν καὶ τὰς συνθηεῖας».
(βλ. πλείονα ἐν «Μ.Ε.Ε.», τ. ΙΖ', σελ. 903).
11. Τὰ τῶν διαδοχικῶν ἐκλογῶν του βλ. συνοπτικῶς ἐν Ἀ. Δ. Δελήμπαση, Πάσχα Κυρίου, σελ. 648-649 (ὡς Ἀθηνῶν), 660-664 (ὡς Κωνσταντινουπόλεως), Ἀθῆναι 1985.

12. Βλ. τὰς «Αποφάσεις τοῦ Πανορθοδόξου Συνεδρίου» ἐν Διονυσίου Μ. Μπατιστάτου (Ἀνατύπωσις, Ἐπιμέλεια, Εἰσαγωγή): Πρακτικά καὶ Ἀποφάσεις τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Πανορθοδόξου Συνεδρίου, 10.5.-8.6.1923, σελ. 211-222, Ἀθήναι 1982.

- Ἀποφάσεις:

Α'. περὶ διορθώσεως τοῦ Ἰουλιανοῦ ἡμερολογίου καὶ καθορισμοῦ τοῦ Πάσχα «Βάσει ἀστρονομικῶν ὑπολογισμῶν»,

Β'. περὶ ὄρων συμμετοχῆς εἰς διάσκεψιν ἀποβλέπουσαν εἰς τὴν ἐξεύρεσιν τελειότερου ἡμερολογίου παγχριστιανικῆς ἀποδοχῆς, περὶ διακοπῆς τῆς συνεχείας τῆς ἐβδομάδος καὶ μονιμοποιήσεως τοῦ Πάσχα,

Γ'. περὶ γάμου τῶν ἱερέων καὶ διακόνων μετὰ τὴν χειροτονίαν,

Δ'. περὶ δευτέρου γάμου τῶν συνεπείᾳ θανάτου χηρευσάντων ἱερέων καὶ διακόνων,

Ε'. περὶ διαφορῶν: ἡλικία χειροτονουμένων κληρικῶν, ὄριον ἐπαρκείας τῶν ποιμένων, κουρὰ τῆς κόμης καὶ ἐξωτερικὴ περιβολὴ τῶν κληρικῶν, τήρησις μοναχικῆς εὐχῆς, κωλύματα γάμου, ὁ μετ' ἀργίας ἑορτασμός τῶν ἐν μέσῳ τῆς ἐβδομάδος ἑορτῶν τῶν Ἁγίων, νηστεία.

ΣΤ'. περὶ ἑορτασμοῦ τῆς 1600ῆς ἐπετείου τῆς Α' ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ συγκλήσεως Πανορθοδόξου Συνόδου καὶ

Ζ'. περὶ συμπαθείας πρὸς τὸν ἐν φυλακῇ Πατριάρχην Ρωσίας Τύχωνα.

- Αἱ καινοτομίαι αὗται τοῦ Μ.Μ. δὲν ἔγιναν δεκταὶ σιωπηλῶς. Τοῦτο γράφουν καὶ οἱ Μασῶνοι ἀκόμη:

«Ἀλλὰ βρῆκε καὶ μεγάλη ἀντίδραση ὅταν θέλησε νὰ ἐφαρμόσῃ καὶ στὴν Κωνσταντινούπολη μερικὰ συστήματα τῆς Ἀμερικῆς, ὅπως καὶ γιὰ τὶς νεωτεριστικὰς γνώμης του περὶ ἡμερολογίου καὶ πασχαλίου, περὶ γάμου τῶν κληρικῶν καὶ ἄλλες ποὺ ἀνέπτυξε στὸ Πανορθόδοξο Συνέδριο, ποὺ δημιούργησαν ζητήματα καὶ κατακραυγὴ».

(Βλ. «Τεκτονικὸν Δελτίον», ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 43, ὑπογραμ. ἡμέτ.).

- Τὴν ἐκδηλωθεῖσαν ἀντίδρασιν δὲν ἀποκρύπτει καὶ ὁ Ἀθηνῶν Χρυσόστομος Παπαδόπουλος:

«Δυστυχῶς δὲ οἱ Πατριάρχαι τῆς Ἀνατολῆς, μὴ μετασχόντες τοῦ Συνεδρίου, εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ἀπέκρουσαν τὰς ἀποφάσεις αὐτοῦ συλλήβδην πάσας. Ἴσως ἐὰν τὸ Συνέδριον περιωρίζετο μόνον εἰς τὸ ζήτημα τοῦ ἡμερολογίου, δὲν θὰ παρουσιάζετο τοιαύτη κατ' αὐτοῦ ἀντίδρασις, οἷα παρουσιάσθη».

(Βλ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσοστόμου, Ἡ Διόρθωσις τοῦ Ἰουλιανοῦ Ἡμερολογίου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος, σελ. 31-32, Ἀθήνησι 1933, ὑπογραμ. ἡμέτ.).

- Εἰδικῶς ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀπόφασιν τοῦ «Συνεδρίου» περὶ ἡμερολογίου, ἐσημειώθη σχεδὸν πανορθόδοξος ἀπόρριψις.

(Βλ. Σάρδεων καὶ Πισιδείας Γερμανοῦ, Τὸ Ἡμερολογιακὸν Ζήτημα, ἐν περιοδ. «Ὁρθοδοξία», ἀριθ. 3/30.06.1926, σελ. 59-70· ἐπίσης βλ. Ἀ. Δ. Δελήμπαση, Πάσχα Κυρίου, σελ. 671-674, Ἀθήναι 1985).

- Εἶναι λίαν χαρακτηριστικὰ τὰ τοῦ Ἀλεξανδρείας Φωτίου λόγια, ὅστις γράφων πρὸς τὸν Ἀθηνῶν Χρυσόστομον (ἀριθ. Σ. Πρωτ. 2664/1/14.8.1923), ὁμιλεῖ *«καὶ περὶ ἄλλων μὲν τοι θεμάτων ὅσα τε ζήλω οὐ κατ' ἐπίγνωσιν ἐξεσφενδόνισται ἀπὸ Κων/πόλεως ἐπὶ ζημίᾳ τῆς ὅλης Ἐκκλησίας καὶ ὅσα ἄρπαγι ὀρμηῖ*

ἐχθρῶν αἰώνιων βυσσοδομεῖται καὶ ἐπισημαίνεται κατὰ τῆς ἀγιωτάτης μητρὸς τῶν Ἐκκλησιῶν...».

(Βλ. Ἀρχιμ. Θεοκλήτου Α. Στράγκα, Ἐκκλησίας Ἑλλάδος Ἱστορία..., τ. Β΄, σελ. 1161-2, Ἀθήναι 1970, ὑπογραμ. ἡμέτ.).

13. Ἐπιπλυσ, -υδος (ἐπί+ἤλυθ<ἤλυθον<ἤλθον) ὁ ἐξωθεν-ἄλλοθεν ἐλθὼν εἰς τινα χώραν, ἄλλοδαπός, ξένος (ἀντιθ.: αὐτόχθων, ἰθαγενής).
  14. Βλ. Ἀθανασίου Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου, Τὰ μετὰ τὴν Ἄλωσιν, σελ. 111, 113, 114, ἐν Κωνσταντινουπόλει 1870· Δοσιθέου Ἱεροσολύμων, Τόμος Ἀγάπης κατὰ Λατίνων, σελ. 538-40, ἐν Ἰασιῶ 1689· τοῦ Αὐτοῦ, Περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις Πατριαρχευσάντων-Δωδεκάβιβλος, Βιβλίον ΙΑ΄, Κεφάλαιον Η΄, σελ. 1167, ἐν Βουκουρεστίῳ 1715, (σελ. 57, Β. Ρηγοπούλου, Θεσσαλονίκη 1983)· Μελετίου Ἀθηνῶν, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, τ. Γ΄, σελ. 402, 408, ἐν Βιέννῃ 1784· Διδυμοτεῖχου Φιλαρέτου Βαφεΐδου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, τ. Γ΄, Μέρος Α΄, σελ. 124-125, ἐν Κωνσταντινουπόλει 1912· Κ. Ν. Σάθα, Βιογραφικὸν σχεδίασμα περὶ τοῦ Πατριάρχου Ἱερεμίου Β΄, σελ. 91-92, ἐν Ἀθήναις 1870· Ἀρχιμ. Γερμανοῦ Καραβαγγέλη, Ἐπιστημονικὴ διατριβὴ περὶ τῆς ἐορτῆς τοῦ Πάσχα, σελ. 121-122, ἐν Κωνσταντινουπόλει 1894· Νικολάου Βουλγάρεως, Ἡ μεταρρυθμισίς τοῦ Ἰουλιανοῦ Ἡμερολογίου, ἄρθρον εἰς τρεῖς συνεχεῖς ἐν τῇ ἐφημερίδι τῆς Τεργέστης «Νέα Ἡμέρα», ἔτος ΚΒ΄-1896, ἀριθ. 1120-1122· Ἰ. Ν. Καρμίρη, Ἱερεμίας Β΄ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, λήμμα ἐν «Θ.Η.Ε.», τ. 6, σελ. 781.
  15. «*Ἡ προϋπάρχουσα ἐνότις καὶ σύμπραξις διεσπάρθη καὶ ἐρράγη συνεπεῖα κακῶν, ἧτοι ἀμαρτωλῶν ἐνεργειῶν... ἡ μεταβολὴ δὲν ἐγένετο μετὰ μελέτην καὶ προπαρασκευῆν ἀλλὰ κατ' ἐπήρειαν ἐξωθεν κυριῶς παραγόντων... Μεταξὺ τῶν ἀκολουθουσῶν τὸ Παλαιὸν Ἡμερολόγιον καὶ τῶν ἀκολουθουσῶν τὸ Νέον ὑπάρχει μόνιμος διαφορὰ 13 ἡμερῶν ὡς πρὸς τὴν τέλεισιν ὄλων ἀνεξαίρετως τῶν ἀκινήτων λεγομένων ἐορτῶν. Τοῦτο ἀποτελεῖ γεγονός πρῶτοφανὲς εἰς τὰ χρονικὰ τῆς Ἐκκλησίας, καθ' ὅσον παρὰ τὴν κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους ποικιλίαν ἡμερολογίων καὶ τὸ ἀκαθόριστον τοῦ ἐορτολογίου, οὐδέποτε παρουσιάσθη χρονικὴ διαφορὰ ἐορτασμοῦ ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ γεγονότος (π.χ. κοιμήσεως ἀγίου), ὡς συμβαίνειν σήμερον. Ἡ διαφωνία καθίσταται ἐντονωτέρα κατὰ τὰς μεγάλας ἐορτὰς τῶν Χριστουγέννων, Θεοφανίων, τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου. Οἱ μὲν νηστεύουσιν, οἱ δὲ πανηγυρίζουσιν. Ἡ διαφωνία αὕτη ὀδηγεῖ εἰς τὸ ἐρώτημα: "Τίς ἐορτάζει ἡμεῖς ἢ ἡ Ἐ κ κ λ η σ ί α"; Ἡ ἀπάντησις ἢ μ ε ἰ σ αἶρει τὴν ἱερότητα τῶν ἐορτῶν, καθιστῶσα αὐτὰς ἀτομικὴν ἐκάστου ὑπόθεσιν. Ἡ ἀπάντησις ἢ Ἐ κ κ λ η σ ί α ἀπαιτεῖ ἓνα ἐορτασμὸν ὡς μία εἶναι ἡ Ἐκκλησία... Μοναδικὴ ἐξαίρεσις, ἀποτελεῖ ἡ Ὀρθόδοξος Ἀρχιεπισκοπὴ Φινλανδίας. Αὕτη συγκατανεύσει τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τελεῖ τὸ Πάσχα πάντοτε μετὰ τῶν ἐν Φινλανδίᾳ Καθολικῶν καὶ Λουθηρανῶν κατὰ τὸ Γρηγοριανὸν Ἡμερολόγιον».*
- (Βλ. Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, Τὸ Ἡμερολογιακὸν Ζήτημα-Εἰσήγησις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὴν Πανορθόδοξον Μεγάλην Σύνοδον, σελ. 5, 8, 10-11, Ἀθήναι 1971, ὑπογραμ. ἡμέτ.).
16. «*Κατὰ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1924 εἰσῆχθη εἰς τὴν Ρουμανικὴν Ἐκκλησίαν ὑπὸ τοῦ "Πριμάτου" αὐτῆς, Μητροπολίτου Μύρωνος Cristea (1886-1939, πρώην Οὐνίτης ἀρχιερεὺς εἰς Τρανσυλβανίαν, πολὺ μορφωμένος καὶ δραστήριος, τύπος Μ. Μεταξάκη), ἀντικανονικῶς τὸ νέον Γρηγοριανὸν Ἡμερολόγιον καὶ ἐπεκράτησε πλήρως χωρὶς σχεδὸν καμμίαν ἀντίδρασιν.*

Μόνον ἡ Ἱερὰ Σκήτη τοῦ Ροκρον μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Ἡγούμενον Ἱερομόναχον Γλυκέριον (τὸν μετέπειτα ἀγιώτατον Μητροπολίτην) δὲν ἠκολούθησε τὴν ἀλλαγὴν. Τὸ Ρουμανικὸν Πατριαρχεῖον, τόσον τὸ 1926 ὅσον καὶ τὸ 1929, ἐώρτασε τὸ Πάσχα μετὰ τῶν Λατίνων κατὰ παράβασιν τῆς μακραίωνος Ὁρθοδόξου Παραδόσεως.

Ὁ συνεορτασμὸς τοῦ Πάσχα μετὰ τῶν Λατίνων ἦτο ἐφάμαρτος, διότι ὁ Πατριάρχης Μύρων Cristea ἐπεδίωξε τοῦτον, ἐφαρμώσας πλήρως τὸ νέον Γρηγοριανὸν Ἡμερολόγιον καὶ εἰς τὸν ὑπολογισμὸν τοῦ Πάσχα, ἀγνοήσας τὰς λοιπὰς τοπικὰς Ἐκκλησίας, αἱ ὁποῖαι - καὶ μετὰ τὴν ἀλλαγὴν τοῦ Ἡμερολογίου - "τελοῦν (πλὴν τῆς Φινλανδίας) τὸ Πάσχα κατὰ τὸν Ὅρον τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου, ὑπολογίζουσαι τοῦτο βάσει τοῦ Ἰουλιανοῦ Ἡμερολογίου καὶ δεχόμεναι συμβατικῶς ὡς ἐαρινὴν ἰσημερίαν τὴν 21ην Μαρτίου".

Ἄλλωστε ἦτο ἐντελῶς ἀψυχολόγητος ἡ ἐνέργεια τοῦ Πατρ. Μύρωνος, ἐφ' ὅσον δὲν ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν τοῦ τὴν πικρὰν πείραν τοῦ Ρουμανικοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος ἀφ' ἑνὸς τόσον εἶχε ταλαιπωρηθῆ ἀπὸ τὴν Οὐνιτικὴν προπαγάνδαν καὶ ἀφ' ἑτέρου εἶχε ἐνώπιόν του ἓνα πρῶην Οὐνίτην Πατριάρχην. Τελειῶς ἄστοχος ποιμαντικὴ ἐνέργεια!

Ὁ Πατριάρχης Μύρων Cristea μάλιστα κατὰ τὴν δευτέραν φοράν, ἔχων τὴν ἀμέριστον συμπαραστάσιν τοῦ Οὐνίτου (Γραικο-Καθολικοῦ) Πρωθυπουργοῦ Ἰουλίου Μανίου καὶ μερικῶν ἄλλων Κληρικῶν, ὑποχρέωσεν ὅλας τὰς Ρουμανικὰς Μητροπόλεις νὰ προβοῦν εἰς τὸν συνεορτασμὸν μετὰ τῶν Παπικῶν, γεγονόςς τὸ ὅποιον προεκάλεσε μέγαν σάλον εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ρουμανικῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ Μητροπολίτης Βεσσαραβίας (τμημα τῆς Ρουμανίας μετὰ τῶν ποταμῶν Προύθου καὶ Δνειστέρου, Β. τοῦ Εὐξείνου, ἐκτ. 44.429 τ. χλμ.), Γουρίας σφοδρῶς ἐπέκρινε τὸν Μύρωνα καὶ ἀγνοήσας τὴν πατριαρχικὴν ἐντολήν, διέταξε τὰς Ἐκκλησίας του νὰ συνεορτάσουν μὲ τὰς λοιπὰς Αὐτοκεφάλους Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας.

Ἡ ἐνέργεια αὐτῆ τοῦ Πατριάρχου Μύρωνος ἐσκανδάλισε καὶ τὰς λοιπὰς ὁμοδόξους Ἐκκλησίας, ἐκ τῶν ὁποίων μερικαὶ διεμαρτυρήθησαν. Καλὴν στάσιν ἐτήρησαν κατὰ τὰς χαλεπὰς ἐκεῖνας ἡμέρας καὶ οἱ Λευκορώσοι (οἱ γνωστοὶ Ρῶσοι τῆς Διασπορᾶς τῆς Συνόδου τοῦ Κάρλοβιτς) Ἱερεῖς τοῦ Βουκουρεστίου, οἱ ὁποῖοι ἀγνοήσαντες τὴν πατριαρχικὴν παραγγελίαν, ἐώρτασαν κανονικῶς τὸ Πάσχα.

Ἀκόμη καὶ εἰς τὴν Βουλὴν διεξήχθησαν θυελλῶδεις συζητήσεις ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ καὶ ὁ Πατριάρχης μὲ τὸν Πρωθυπουργὸν ἐπεκρίθησαν δριμύτητα ὑπὸ τῶν Βουλευτῶν Τρίφου (ἐθνικιστοῦ) καὶ Ν. Λούπου (ἀγροτικοῦ).

Ὁ ἀντικανονικὸς καὶ ἀντορθόδοξος συνεορτασμὸς τοῦ Πάσχα μετὰ τῶν Λατίνων ἐσκανδάλισε βαθέως τοὺς εὐσεβεῖς Ρουμάνους, πολλοὶ ἐκ τῶν ὁποίων ἐπέστρεψαν εἰς τὸ Πάτριον Ἐκκλησιαστικὸν Ἡμερολόγιον. Μεταξὺ αὐτῶν ἦσαν καὶ τρεῖς Ἱερομόναχοι, ὡς καὶ ἕτεροι δύο Ρουμάνοι Ἱερομόναχοι, οἱ ὁποῖοι ἦλθον εἰς Ρουμανίαν ἐξ Ἁγίου Ὁρους. Ὁ Ἱερομόναχος Γλυκέριος. ὁ ὁποῖος ἐξ ἀρχῆς ἐτέθη ἐπικεφαλῆς τῆς ὄλης κινήσεως, ἤρχισε νὰ κτίζη Ναοὺς εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Μονῆς Neamt. Ὁ πρῶτος ἀνηγέρθη εἰς τὸ χωρίον Vanatori. Μέχρι τοῦ 1936, εἶχον κτισθῆ περίπου τεσσαράκοντα (40) μεγάλα Ἐκκλησία, αἱ περισσότεραι εἰς τὴν Μολδαβίαν».

(Βλ. Μητροπολίτου Ὁρωποῦ καὶ Φυλῆς Κυπριανοῦ, Ἡ μαρτυρικὴ Ἐκκλησία τῶν Γ.Ο.Χ. Ρουμανίας, σελ. 11-13, Φυλὴ Ἀττικῆς 1981).

17. Βλ. Διονυσίου Μ. Μπατιστάτου, ἔνθ' ἄνωτ., σελ. 66, 84-88, ὑπογραμ. ἡμέτ.
18. Βλ. περιοδ. Κωνσταντινουπόλεως «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια», ἀριθ. 19/26.5.1923, σελ. 166-167, ὑπογραμ. ἡμέτ.
- Θὰ πρέπει βεβαίως νὰ σημειωθῆ, ὅτι αἱ οἰκουμενιστικαὶ δραστηριότητες τοῦ Μ. Μ. εἶχαν ἀρχίσει πολὺ ἐνωρίτερον, περὶ ὧν βλ. Ἀ. Δ. Δελήμπαση, ἔνθ' ἄνωτ., σελ. 625 καὶ 661.
- «Τότε οὗτος (ὁ Μ.Μ.) ἦτο εἰς Ἀμερικὴν, ἔνθα ἔδρα σχισματικῶς καὶ ἐκοινῶνει ἀντικανονικῶς μετὰ ἐκεῖ αἰρετικῶν προτεσταντῶν. Τὴν 17ην Δεκεμβρίου 1921 "ἐν ἱερατικῇ στολῇ μετέσχεν ἱερουργίας εἰς ναὸν ἀγγλικανῶν, συμπροσευχηθεὶς μετ' αὐτῶν γονυπετῆς πρὸ ἀγίας τραπέζης, ἣν ἠσπάσθη, ὁμιλήσας καὶ εὐλογήσας τοὺς ἐν τῷ ναῷ" τῶν αἰρετικῶν».*
- (Βλ. Ἀρχιμ. Θεοκλήτου Α. Στράγκα, Ἐκκλησίας Ἑλλάδος Ἱστορία..., τ. Β', σελ. 1118, Ἀθῆναι 1970).
19. Ἀλλὰ καὶ αἱ κρίσεις ἄλλων παραγόντων περὶ τοῦ πατριάρχου Μελετίου Μεταξάκη εἶναι ἐνδιαφέρουσαι, ὡς ἀποκαλύπτουσαι τὸ ποῖον τοῦ ἀνθρώπου:
- Ὁ προαναφερθεὶς Μασῶνος Ἀλεξ. Ἰ. Ζερβουδάκης ἔγραφε διὰ τὸν «μοιραῖον Πατριάρχην»:
«Ἡ ἀγωνία, ποὺ εἶχε νὰ κατανικήσῃ τὶς ἀντιδράσεις, ποὺ εὗρισκε διαρκῶς στὴν προσπάθειά του νὰ ἐπιβάλλῃ καινοτομίες ριζοσπαστικῆς, ἀλλὰ σωτήριες, ἔφεραν ξαφνικὰ ἓνα γκρέμισμα ἀπροσδόκητο», δηλ. τὸν θάνατό του τὴν 27-28.7.1935.
- (Βλ. «Τεκτονικὸν Δελτίον», ἔνθ' ἄνωτ., σελ. 48, ὑπογραμ. ἡμέτ.,).
- Ὁ Μητροπολίτης Νουβίας Νικόλαος, διάδοχος τοῦ Μελετίου Μεταξάκη εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ἔλεγε περὶ αὐτοῦ:
«Ἡ αἰσιοδοξία τὸν ὥθει πολλάκις εἰς σχέδια τολμηρὰ καὶ ἐπικίνδυνα, ἀπὸ τὰ ὅποια μετὰ βίας συνεκρατεῖτο ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου».
- (Βλ. «Τεκτονικὸν Δελτίον», ἔνθ' ἄνωτ., σελ. 48, ὑπογραμ. ἡμέτ.,).
- Τὸ ἐν Ἀθῆναις περιοδικὸν «Ζωή», τῆς ὁμωνύμου γνωστῆς Ἀδελφότητος, ἔγραφε μεταξὺ τῶν ἄλλων, ἐπὶ τῷ θανατάτῳ τοῦ Μ.Μ.
«...διεμορφώθη εἰς ἰδιάζουσαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ φυσιογνωμίαν. Ἐν αὐτῇ ἡ πολιτικὴ προσωπικότης ἀπερρόφα καὶ ὑποκαθίστα τὴν ἐκκλησιαστικὴν τοιαύτην. Ἐνοχλούμενος ἀπὸ τὴν συντηρητικότητα, ἐξεδήλωνεν ἐλευθερίους τάσεις, αἰτίνας πολλάκις ἐνεφανίζοντο ἀσυγκράτητοι, μολονότι - διὰ νὰ χρησιμοποιήσωμεν ἰδικὴν του φράσιν - "τὰ πολλὰ σκοντάματα τὸν ἠνάγκαζον νὰ μετριάξῃ" ταύτας. Ἐν τούτοις καὶ πάλιν δὲν ἐδυσκολεύετο νὰ προσαρμόζῃ ἢ τουλάχιστον ν' ἀποπειρᾶται τὴν προσαρμογὴν Ἐκκλησίας καὶ ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων εἰς τὴν σκοπιμότητα, νὰ θεωρῆ δὲ ἀκόμη καὶ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς θεσμοὺς εὐπροσαρμοστούς εἰς τὴν σκοπιμότητα καὶ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἐποχῆς... ἔστρεψε τὴν ὀρμὴν του, ὡσάκις δὲν εἶχεν ἄλλο πεδῖον ἐργώδους δράσεως, πρὸς τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς θεσμοὺς, ἐπιζητῶν νὰ δίδῃ διέξοδον εἰς τὴν ἀνήσυχον πρωτοβουλίαν του διὰ μεταβολῶν ἐν τῇ ἐξωτερικῇ ζωῇ τῆς Ἐκκλησίας, προτοῦ γίνῃ ἡ δέουσα ἐργασία διὰ τὴν ἐσωτερικὴν ἀνακαίνισιν αὐτῆς».
- (Βλ. περιοδ. «Ζωή», ἀριθ. 1195/10.8.1935, σελ. 248, ὑπογραμ. ἡμέτ.,).